

התקשרות עם ספק יחיד בנושא תוכנית התערבות מערכתית לקידום ריגשי ולימודי של תלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב וריכוז

מועד אחרון להגשה : 22.10.12 (כולל) שעה : 12:00.

ספק : המרכז הבינתחומי

חוות דעת :

בהתאם לתקנה 3(4) לתקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ח-1987 מודיעה בזאת העירייה כי בכוונתה להתקשר עם המרכז הבינתחומי בנושא שבנדון. מצ"ב להודעה זו חוות דעת היועצת המומחית (ראו עמ' 2-5) כי אין בישראל ספק אחר המסוגל ליתן תוכנית זו.

אדם הסבור כי יש בישראל ספק אחר המסוגל ליתן תוכנית זו, רשאי לפנות בנושא למזכירות ועדת המכרזים בעיריית הרצליה, וזאת לא יאוחר מהמועד האחרון הקבוע לעיל.

פניות כאמור יש להעביר בכתב בלבד באמצעות מייל liora2@herzliya.muni.il עבור גבי ליאורה דוכן.

לכל פנייה יש לצרף את פרטיו המלאים של הפונה (לרבות שם מלא, כתובת, מספרי טלפון וכתובת דואר אלקטרוני) וכן את פרטיו של הספק הישראלי, ולצרף אסמכתאות בדבר הטענות הנטענות בפניה.

הנידון: חוות דעת לתוכנית א.י.ל - וועדת מכרזים

תיאור התוכנית ומטרותיה:

תכנית א.י.ל (אני יכול להצליח) הנה תכנית התערבות אשר מטרתה לקדם הצלחה (בתחום הלימודי, הרגשי והחברתי), של מתבגרים בכתות ז'-ח'-ט', עם לקויות למידה ו/או הפרעות פסיכיאטריות נוספות (כגון הפרעת קשב וריכוז).

תוכנית זו פותחה בשיתוף מספר מערכות: משרד החינוך- האגף לקויות למידה, שפ"י, האגף לחינוך על יסודי, הקרן למפעלים מיוחדים של הביטוח הלאומי, עיריית ת"א והמרכז לאבחון טיפול וחקר ליקויי למידה במרכז שניידר לרפואת ילדים בישראל.

התכנית כוללת מודל עבודה מקיף ומובנה המתייחס להיבטים ברמת המערכת, רמת הפרט ורמת המשפחה. תהליך העבודה מתבצע בהתאם לפרוטוקול פסיכו פדגוגי מפורט, אשר נבנה בשלבים המוקדמים במסגרת התוכנית.

כך לדוגמא, התוכנית מתייחסת לרמות הפרט, המערכת והמשפחה באופנים הבאים: בניית תשתית ארגונית מתאימה ברמה העירונית, בניית תשתית ארגונית בבית הספר, ביצוע תהליך איתור מקיף במסגרת ביה"ס, ביצוע תהליכי אבחון פסיכו-דידקטי ורפואי, הכשרת הצוות החינוכי-ייעוצי לעבודה בהתאם לעקרונות המנחים את המודל, עבודה פרטנית וקבוצתית עם המתבגרים במטרה לאתר ולחזק גורמי חוסן מרכזיים ועבודה עם ההורים.

חשוב להדגיש כי תוכנית זו עברה תהליך של הערכה פנימית על-ידי ביה"ס לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי וכן הערכה חיצונית על-ידי "מכון מובנים" (ראה רשימת המקורות).

האמצעים לבחינת מעמד המרכז הבינתחומי כספק יחיד:

להלן פירוט המהלכים שהתבצעו:

בנוסף להכרות מעמיקה וארוכת שנים עם תחום לקויות למידה בהיבטיו השונים ותוכניות ההתערבות בישראל, נערך חיפוש ממוחשב על מחקרי תוכניות התערבות קיימות, אשר אוכלוסיית היעד שלהם הנם תלמידים עם ליקויי למידה ו/או לקויות קשב. מרבית המאמרים מציגים תוכניות התערבויות שנערכו בחו"ל והתמקדו בצירי התפקוד השונים, כגון: תפקוד אקדמי ותפקוד רגשי-חברתי (Heath,

(2007; Kavale & Mostert, 2004; Wexler, Voughn, Roberts, & Denton, 2010). מעט מאד מחקרים בוחנים תוכניות התערבות שנערכו בארץ. המחקרים אשר נמצאו בתהליך חיפוש זה, מתארים תוכניות התערבות שנערכו באוניברסיטת חיפה על-ידי פרופ' שכטמן וצוותה (ראה לדוגמא: Freilich & Schechtman, 2010). חשוב להדגיש כי מחקרים אלו מציגים עבודה קבוצתית ממוקדת בהיבטים רגשיים-חברתיים שמועברת בדרך כלל על-ידי יועצות/מטפלות רגשיות.

מאידך, תוכנית א.י.ל., ממוקדת בהיבטים אקדמיים ורגשיים-חברתיים גם יחד, תוך דגש על הכשרת צוותי המורים והמחנכים העובדים ישירות עם מתבגרים עם לקויות למידה ולקויות קשב. העבודה מתבצעת לפי פרוטוקול כתוב המפרט את תכני ההתערבות ומהלך המפגשים השונים, הן בהיבטים דידקטיים והן בהיבטים רגשיים-חברתיים.

לפיכך, למיטב ידיעתי, תוכנית א.י.ל. היא התוכנית היחידה בארץ המבוססת על פרוטוקול כתוב מסוג זה, העבודה מתבצעת ישירות על-ידי המורה וכוללת עבודה על היבטים דידקטיים, רגשיים וחברתיים והיא כוללת תהליכי עבודה עם הורי התלמידים.

פירוט ודיון בייחודיות התוכנית המוצעת, תוכנית א.י.ל. מופיעים בסעיף הבא בהרחבה.

ייחודיות התוכנית המוצעת – תוכנית א.י.ל.:

- תוכנית א.י.ל. היא תוכנית ייחודית, מבוססת פרוטוקול, שמטרתה קידום תפקוד לימודי-חברתי ורגשי של מתבגרים עם לקויות למידה.
- התוכנית פותחה בפרויקט פיילוט משותף למשרד החינוך, מרכז שניידר, הביטוח הלאומי והמרכז הבינתחומי, שכלל מחקר וכתובת פרוטוקול התערבות ייחודי.
- התוכנית כוללת הבניה של תהליך ההתערבות, הצוותים הנדרשים, תהליך ההכשרה, הגדרת מטרות התוכנית והאמצעים להערכת התקדמות התוכנית.
- התוכנית מתבצעת על-ידי המורים עצמם ובהתאם לפרוטוקול מפורט, הכולל הנחיות ברורות לגבי התכנים ודרכי העבודה שיש לנקוט, בכל

מפגש ומפגש. פרוטוקול זה מפורט הן בהתייחסות לעבודה על ההיבטים הדידקטיים והן בהתייחסות לעבודה על ההיבטים הרגשיים-חברתיים.

- למכון הבינתחומי הידע המחקרי והמקצועי הבלעדי להפעלת התוכנית ולפיתוחה הלאה. ידע זה לא פורסם ולא נתון ליישום על-ידי גוף מקצועי אחר. המכון הבינתחומי ללקויות למידה והפרעות קשב הינו המכון היחיד שקיבל מהגורמים המפתחים את המידע והחומר הרלוונטי לשימוש בתוכנית זו. מכון זה משותף למרכז שניידר לרפואת ילדים ולביה"ס לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי. המכון נפתח על בסיס שיתוף הפעולה שהתבסס בין מרכז שניידר לבין המרכז הבינתחומי במהלך הפעלת הפיילוט של תוכנית א.י.ל.

סיכום חוות הדעת:

לאור היכרותי את תחום ההתערבויות בתלמידים עם לקויות למידה בישראל, קריאת דוחות הערכה של התוכנית וסקירת הספרות המקצועית, אני סבורה כי תוכנית א.י.ל הנה תוכנית התערבות הכוללת מרכיבים חשובים והכרחיים בעבודה עם מתבגרים עם לקויות למידה ולקויות נלוות. יעילות התוכנית בהשגת מטרותיה הוכחה בתהליכי הערכה השונים אשר פורטו והופיעו בדוחות הערכה השונים.

המרכז הבינתחומי הינו הספק המומחה היחיד בארץ אשר קיבל אישור להפעיל את תוכנית א.י.ל ממפתחי התוכנית, בשל היותו שותף מוביל בפיתוח הידע המקצועי.

יש להדגיש כי הפרוטוקול הפסיכו-פדגוגי לפיו מתבצעת תוכנית א.י.ל אינו ניתן לרכישה וליישום על-ידי אף גוף מקצועי אחר וככל הידוע לי אין תוכנית התערבות מבוססת פרוטוקול אחרת המציעה שרות זהה (בכל ההיבטים המתוארים בסעיף "ייחודיות התוכנית המוצעת – תוכנית א.י.ל").

רשימת מקורות:

תוכנית א.י.ל (אני יכול להצליח) (2012). *דוח הערכה*. מוגש לקרן למפעלים מיוחדים – הביטוח הלאומי.

Heath, N. (2007). Introduction to special issue: Past, present and future in learning disabilities research. *Thalamus*, 25, 8.

Kavale, K. A., & Mostert, M. P. (2004). Social Skills interventions for individuals with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 27, 31-43.

Freilich, R., & Schechtman, Z. (2010). The contribution of art therapy to the social, emotional, and academic adjustment of children with learning disabilities. *The Arts in Psychotherapy*, 37, 97-105.

Wexler, J., Vaughn, S., Roberts, G., & Denton, C. A. (2010). The efficacy of repeated and wide reading practice for high school students with severe reading disabilities. *Learning Disabilities Research and Practice*, 25, 2-10.

בברכה,

דר' מיכל אל-יגון

ראש המגמה לחינוך מיוחד, ראש התוכנית לתואר שני בלקויות למידה, אוניברסיטת תל-אביב